

s. Akçağ Yayınları/265. Sözlük/10.

Behçet NECATİGİL [1916-1979]:
Mektuplar: Hazırlayanlar: [Mehmet] Ali
TANYERİ - Hilmi YAVUZ, İstanbul, 2001
(Nisan), 273 s. Yapı Kredi Yayınları - 1464.
Edebiyat - 398.

Divanlar Üstüne Eleştiriler, İstanbul
2005, 131 s. Türkuaz Yayınları.

TANYERİ, M[ehmet] Ali: Örnekleriyle
Cumhuriyet Şiirinde Deyimler: İstanbul
2006, 255 s. MTV Yayıncılık.

Divanlar Üstüne Eleştiriler 2, İstanbul
2009, 120 s. Sahaflar Kitap Sarayı

Mustafa S. KAÇALIN

Güzin DİNO

1954 yılından bu yana Fransa'da yaşayan dil bilimci, edebiyatçı ve çevirmen Güzin Dino, 30 Mayıs 2013 Perşembe günü Paris'te tedavi gördüğü Hospital Leopold Bellan Hastanesinde hayata gözlerini yumdu. Cenazesi, 5 Haziran 2013 Çarşamba günü Paris Thiais Mezarlığı'nda annesinin mezarının yanında toprağa verildi.

1910 yılında İstanbul'da doğdu. Babası bankacı Asım Dikel, annesi ise Ferdiye Hanım'dır. Güzin Dikel, İstanbul'daki ilk ve orta öğrenimden sonra İstanbul Ü Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümünü bitirdi (1942). Aynı fakültenin Romen Filolojisi Bölümüne asistan kabul edildi. 1941 yılında Adana'ya sürgüne gönderilen ressam ve yazar Abidin Dino ile evlendi (1943). 1943-1946 yılları arasında Fransızca öğretmenliği yaparak Dino ailesinin geçimine destek oldu. Ankara DTCF Fransız Filolojisi Bölümünün açtığı doçentlik sınavında başarılı bulunarak öğretim üyesi kadrosuna alındı (1946). DTCF'deki öğretim üyeliği sırasında önemli edebiyat incelemeleri yaptı ve fakültenin dergisinde yayımladı. *Recaizade Ekrem'in Araba Sevdası Hakkında Bir Deneme* (1951), *Recaizade'nin Araba Sevdası'nda Gerçekçiliğin Payı* (1954), *Samipaşazade Sezai Bey'in Sergüzeşt Romanında Gerçekçilik*

(1954). Ayrıca, ilk kitabı da DTCF yayınları arasında basıldı: *Tanzimat'tan Sonra Edebiyatta Gerçekçiliğe Doğru* (1954). Kocası Abidin Dino, 1951 yılında Paris'e yerleşmişti. O da Türkiye'deki öğretim üyeliği görevini bırakıp Paris'e gitti (1954). Paris Millî Bilim Araştırmaları Merkezinde (CNRS) çalışmaya başladı. Bu merkezde; *19. Yüzyıl Osmanlıcasının Cümle Kuruluşunda Fransızcanın Etkisi* konulu bir dil bilimi araştırması yaptı. *Türk Romanının Doğuşu* konulu doktora tezini başarı ile savunarak "Edebiyat Doktoru" unvanını aldı (1968). CNRS'te çalışırken Paris Doğu Dilleri Enstitüsünde (INALCO) Türk dili laboratuvarı kurdu, Türk dili ve edebiyatı dersleri verdi. Bazı Türk şairleriyle ilgili bir ses belgeliği oluşturup antoloji hazırladı. Edebî incelemelerini Fransa ve ABD'deki bilim dergilerinde yayımladı.

Güzin Dino, bilimsel çalışmalarının yanında, Paris'te Türk edebiyatının tanıtılması için çaba gösterdi. Uluslararası Fransa Radyosunda (RFI/Radio France Internationale) Türkçe Yayınlar Bölümünü uzun süre yönetti (1975-1990). Resmî görevlerinin yanı sıra Yunus Emre, Nâzım Hikmet ve Yaşar Kemal başta olmak üzere bazı Türk yazarlarının eserlerini Fransızcaya çevirdi, yayımlanmasını sağladı.

Eserleri, tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir: **İnceleme:** *Tanzimat'tan Sonra Edebiyatta Gerçekçiliğe Doğru* (1954), *La Genèse du Roman Turc au XIX Siècle* (Paris 1973), *Türk Romanının Doğuşu* (1978), *Yaşar Kemal'i Okumak* (Nedim Gürsel, Altan Gökalp, Jean Pierra Deleage, Daniel Rondeau, Timour Muhidine, Carole Gündoğar, Yaşar Tuncer, Seza Yılandoğru ve Philippe Adam'la, 1999). **Anı:** *Gel Zaman Git Zaman: Abidin Dino'lu Yıllar* (1991), *Sensiz Her şey Renssiz* (2007). **Mektup:** *Güzin Dino-Abidin Dino Mektupları* (2004). **Çeviri:** *Memed le Mince/İnce Memed* (Yaşar Kemal'den, Paris 1955), *Poèmes* (Yunus Emre'den, Paris 1973), *Abidine* (Paris 1989), *Visages-Pile ou Face* (Yaşar Kemal ve A. Dino'dan, Paris 1992).

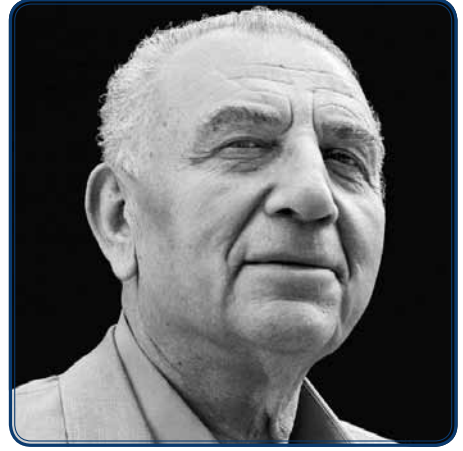
Güzin Dino, Paris'te Türk edebiyatını öğreten, tanıtan önemli bir temsilcimizdi. Unutulmayacak hizmetleri görüldü. Ruhuna şad olsun!

Mustafa Şerif ONARAN

TDK dernek dönemi üyesi (No: 743), *Türk Dili* yazarlarından şair, denemeci, eleştirmen Dr. Mustafa Şerif Onaran mide kanaması sonucu kaldırıldığı Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinde 23 Mayıs 2013 Perşembe günü hayata veda etti. Cenazesi, 24 Mayıs 2013 Cuma günü Kocatepe Camisi'nde kılınan cenaze namazının ardından Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Onaran, 27 Aralık 1927 tarihinde İzmir'de doğdu. Babası halı tamircisi Şerif Usta, annesi ise Hacı Emine Hanım'dır. Dört kardeşinden ağabeyi Prof. Dr. Âlim Şerif Onaran (1924-2000) da yazardı. Sinema alanındaki eserleriyle tanınmıştı.

İlkokul ve ortaokuldan sonra İzmir Namık Kemal Lisesini bitirdi. Yüksek öğrenimine İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde askerî öğrenci olarak başlayıp Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden doktor diploması aldı (1954). Ankara GATA'da stajyer hekimlik yaparak sağlık hizmetlerine başladı. GATA'da genel cerrahi/hariciye

dalında ihtisas yaptı (1959-1963). Kayseri Askerî Hastanesinde bir yıl görev yaptıktan sonra binbaşı rütbesindeyken kendi isteğiyle TSK'den ayrıldı (1964). Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinde operatör doktor unvanıyla 1993 yılına kadar görev yaptı. Bir trafik kazası sonucu bacağından sakatlandı. Aylarca tedavi gördü. Bölüm şefliği görevinde bulundu. Emekliye ayrılarak (1993) kendini tamamen sanat çalışmalarına verdi.

İlk şiirleri 1944-1946 yılları arasında *İstanbul* dergisinde yayımlandığında henüz lise öğrencisiydi. Yönetiminde görev aldığı İzmir'de çıkan *Fikirler* dergisiyle (1946-1948), *Yücel, Ülkü, Büyük Doğu, Varlık, Türk Dili, Hürriyet Gösteri, Yararış, Kovan, Hece, kitap-ık, Papirüs* ve *Çağdaş Türk Dili* dergileriyle *Cumhuriyet* gazetesinde ve kitap ekinde şiir, deneme, eleştiri, söyleşi ve anı türlerinde edebî ürünleri yayımlandı. Rüştü Asyalı ile birlikte şiirlerinden yola çıkarak Nazım Hikmet'in hayatını oyunlaştırdı (2001). *Ben Bir İnsan* 2003'te sahneye konuldu, 2004'te de basıldı. Ekim 2000-Eylül 2002 tarihleri arasında iki yıl TRT TV 2. Kanal'da Prof. Talat Sait Halman ve Erendiz Atasü ile *Sözün Büyüsü* adlı edebiyat programını hazırlayıp sundu. Yaklaşık on yıldır Rüştü Asyalı ve Berin Ötenel'le KTB Milli Kütüphanede her ayın son cuma günü *Şiir Dinletisi* düzenleyip Türk edebiyatının önemli şairlerinin şiirlerini şiirserverlerle

paylaşıyordu. 31 Mayıs 2013 Cuma gününün ilan edilen anılacak şairi Yahya Kemal Beyatlı'ydı.

Aldığı ödüller içinde *Cumhuriyet* gazetesi Yunus Nadi Şiir Yarışması Birincilik Ödülü (1952) ile Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü en önemlileridir.

Eserleri tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir: **Şiir:** *Unutulmuş Şiirler* (1985). **Oyun:** *Ben Bir İnsan* (Rüştü Asyalı ile 2004). **Biyografi:** *Adan Zye Cahit Külebi* (2004). **Baskıya Hazırlama, Derleme:** *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (Mustafa Canpolat ve Semih Tezcan'la 1978), *Cahit Külebi'ye Saygı* (Abdülkadir Budak ve Ali Cengizkan ile 1998), *Sapanca Şiir Akşamları* (2003), *Fethi Naci* (Özgen Kılıçarslan ile 2009), *Nurullah Ataç* (İbrahim Çelik'le 2011).

Ayrıca, Nurullah Ataç'ın Samsatlı Lukianos'tan dilimize çevirdiği *Seçme Yazılar'ını* (1944) günümüz Türkçesine *Seçme Yazılar I-II-III* adıyla uyarlayıp yayımlanmasını sağladı (1999).

Onaran, edebiyatla ilgili STK'ler-de de görev alıp önemli hizmetler verdi. TDK dernek döneminde (1932-1983), Yönetim Kurulu Üyeliği (1974-1976, 1976-1978) ile Yayın ve Tanıtma Kolu Başkanlığı (1980-1982) yaptı. Kurumun aylık yayın organı *Türk Dili* dergisinde 1953-1982 yılları arasında kırk civarında şiir, deneme, söyleşi, anı ve eleştirisi yayımlandı. 1976-1981 yılları arasında derginin *Dergiler-Gazeteler* bölümünü hazırlayıp basınıımızda Türk dilinin nasıl değerlendirildiğini gözler önüne serdi. Genel merkezi Ankara'da bulunan Edebiyatçılar Derneğinin iki dönem genel başkanlığını yaptı (1993-1997).

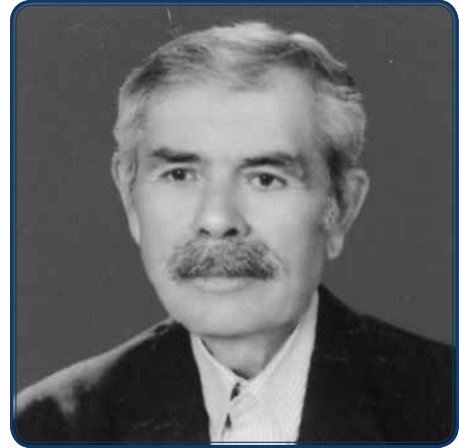
Leziz Hanım'la evliliğinden oğlu Şerif ve kızı Emine bulunmaktadır.

İyi bir şairdi. Şiir anlayışında II. Yeni'ye yakın bir çizgide olmasına karşın sanatçı kişiliğini korumasını biliyordu. Şiir yorumlarını güzel yapar, okuduğunda şiirin barındırdığı duygu ve düşünceleri ifadeye önem

verirdi. Bir şiir uzmanıydı denebilir. Türk şiir severler onun sesini, yorumlarını sürekli hatırlayacaklardır. Ruhu şad olsun!

Hüseyin ÇIRAKMAN

20-21. yüzyıl halk edebiyatımızın, Alevi halk şiiri geleneğinin ustalarından Hüseyin Çırakman, 28 Şubat 2013 Perşembe günü Ankara Güven Hastanesinde kalp ve akciğer yetmezliğinden hayata gözlerini yumdu. Uzun zamandan beri hastaydı. İki defa mesanesinden ur alınmıştı. Cenazesi, vasiyeti üzerine memleketi Çorum Sungurlu yakınlarındaki Alevi Dedesi Arif Ağa Türbesi'nin avlusunda, Alevi gelenekleri çerçevesinde toprağa verildi.

Çırakman, 1930 yılında Çorum Sungurlu'nun Körkü köyünde dünyaya geldi. Babası çiftçilik yapan aynı zamanda Alevi Cemlerinde ustaların deyişlerini zikirlerin sazı eşliğinde söyleyen Bektaş Efendi, annesi ise Sultan Hanım'dır.

1930'lu yıllarda köyünde ilkokul bulunmadığından öğrenim göremedi. Okuma yazmayı köylüsü Abidin Ağa'dan öğrendi. Ankara'ya yerleşince dışarıdan sınavlara girerek ilkokul diploması aldı.

On beş yaşına girince, babasının ve cemlerde dinlediği zikirlerin etkisiyle saz/

bağlama çalmayı öğrenmek istedi. Körkülü Nesimi Ağa'dan onun sazını kullanarak ders aldı. Yalvar yakar babasına aldıracağı kötü bir sazla yeteneğini ortaya koyunca Alevi cemleri ve düğünlerde çalıp söylemeye başladı. Bu yıllarda usta malı deyişleri, türküleri seslendiriyordu. Yirmi yaşına doğru nişanlısının ölümü üzerine ilk şiirini yazdı. İkinci şiiri "Madımak"tan sonra her konuda şiir yazdığı görüldü. Gürcü adlı bir kadınla evlendi. Dört çocukları dünyaya geldi. Köydeki geçim şartları ağırlaşmış, ekip biçtiği topraklar altı nüfusu beslemeye başlamıştı. İş bulup çalışmak ve çocuklarını okutmak amacıyla 1963 yılında ailesiyle Ankara'nın gecekondu bölgesi Mamak'a göç etti. Başkent Ankara'da hane halkına iki çocuk daha eklendi. Sazı ve sözüyle ailesini geçindirip çocuklarını okuttu. Şiirlerini, destanlarını küçük kitapçıklar ve sayfalar hâlinde bastırarak seyahat ettiği illerde sattı. Türkiye'nin birçok il ve ilçesinde sanatını icra etti. İsviçre'de bir buçuk yıl yaşadı. Almanya, Avusturya, Fransa, İsviçre ve eski Yugoslavya'da aşıklık geleneğimizi tanıtan konserler verdi. Aşık Veysel Şatıroğlu, Mahsuni Şerif, Feyzullah Çınar, Muhlis Akarsu, Şekip Şahadaroğlu, Neşet Ertaş, Ali İzzet Özkan, Kul Ahmet, Kul Hasan, Mahmut Erdal ve Emimi Düştü başta olmak üzere birçok halk şairi arkadaşıyla yurt içinde ve dışında aynı sahneyi paylaştı. Yol arkadaşlığı yaptı.

Şiiryazmanın yanı sıra, yazdıklarına ezgi yaratabiliyor; deyiş, türkü üretebiliyordu. En beğenilen türküsü "Bugün Bize Hoş Geldiniz Erenler" birçok sanatçı tarafından plak, ses kasetine okunmuş, radyo ve TV programlarında icra edilerek halka yayılmıştır. Oğlu Sönmez Çırakman'dan aldığımız bilgiye göre TRT THM Repertuarında yirmi kadar eseri bulunmaktadır.

1974 yılında halk şairlerini/ozanlarını bir çatı altında toplayıp haklarını savunmak, sanatlarını tanıtmak amacıyla bir grup arkadaşıyla Ankara'da Halk Ozanları Kültür Derneğini kurdu. İlk iki yıl yönetim kurulu

başkanlığını yaptı. En büyük çabası, halk şairlerini sosyal güvenceye kavuşturmaktı. Söz konusu dernek hâlen faaliyetlerini sürdürmektedir. Halk şairlerinin, halkın duygu ve düşüncelerini cesaretle dillendirmesinden dolayı 12 Eylül 1980 Harekâtı'ndan sonra üç çocuğuyla birlikte bir süre tutuklandı.

Çeşitli kurum ve kuruluşlardan ödül mahiyetinde birçok onurluk, madalya ve belge aldı. 2007 yılında aldığı Orhan Şaik Gökyay Şiir Ödülü, yakın yıllarda aldığı en önemli ödüldü.

Almanya'da, konser için gittiği yıllarda üç ses kaseti yayımlandı. Birçok şiiri kitap, antoloji ve dergilerde yer aldı. On altı kitap ve destanı basıldı. Bunlar, ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Âşık Hüseyin Çırakman 'ın Hayatı ve Deyişleri (1956), *Yaralı Gönül* (1956), *Talihsiz Âşık* (1956), *Gençlerin Gönül Destanı/Ölüm Destanı* (1956), *Bayram Destanı* (1960), *Kerbela'da İmam-ı Hüseyin* (1961), *Ayda İnsan Mahşeri* (1963), *Hak Yardımcı Her Kuluna Sen Devam Et Okuluna* (1963), *Hoş Geldiniz Erenler* (1969), *Sesimiz* (1973), *Halkın Sesi Halk Ozanları* (1975), *Çorumlu Halk Ozanları* (1994), *Deyişleriyle Dünün ve Bugünün Halk Ozanları* (1994), *Ozanca Yaşamak* (1999), *Sevgiyi Aradım Aşkı Aradım* (hzl.: Sönmez Çırakman, 2002), *Altmış Yıl Ozanca Duruş* (hzl.: Sönmez Çırakman, 2002).

Hemşehrisi Gürcü Hanım'la evliliğinden beşi erkek, biri kız altı evlat babasıydı

Çırakman, ülkemizde Alevi halk şairliği geleneğinin yakın yıllardaki en güçlü isimlerinden biriydi. Hayatı; geçim zorlukları, siyasi baskılar ve hastalıklarla mücadele ederek yaşadı. Bu çileli yaşayış olmasaydı, sanatında ulaştığı başarıyı yakalayamazdı görüşündeyim. Halk şairi, çile adamıdır. Çile çekmeyen halk şairinin yaratıcılık gücünde mutlaka eksik halkalar yer alacaktır. Ruhu şad olsun!

Nail TAN